

(กสม. แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 14/2567)

กสม. ตรวจสอบโครงการขุดลอกร่องน้ำสาธารณะประโยชน์อ่าวกุ้ง จ. ภูเก็ต
หวั่นกระทบทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน
- เผยผลตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัวของรัฐ

และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ปัญหาสภาพความเป็นอยู่ของผู้ถูกควบคุมตัวให้สอดคล้องตามหลักสิทธิมนุษยชน

วันที่ 26 เมษายน 2567 เวลา 10.30 น. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยนายวัสส์นต์ ภัยสิทธิ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และนายบุญเกื้อ สมนึก ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ครั้งที่ 14/2567 โดยมีวาระสำคัญดังนี้

1. กสม. เผยผลการตรวจสอบกรณีโครงการขุดลอกร่องน้ำสาธารณะประโยชน์อ่าวกุ้ง จ. ภูเก็ต
หวั่นส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน

นายวัสส์นต์ ภัยสิทธิ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนจากกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านอ่าวกุ้ง เมื่อเดือนมีนาคม 2565 ระบุว่า สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาภูเก็ต (ผู้ถูกร้อง) จะดำเนินโครงการขุดลอกร่องน้ำสาธารณะประโยชน์อ่าวกุ้ง (ท่าเล) จังหวัดภูเก็ต ผู้ร้องเห็นว่าบริเวณดังกล่าวไม่มีสภาพเป็นร่องน้ำเดิม แต่เป็นป่าชายเลนที่ชุมชนได้ร่วมกันอนุรักษ์ หากขุดลอกร่องน้ำอาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตชุมชน เนื่องจากชายฝั่งทะเลบ้านอ่าวกุ้งมีสภาพค่อนข้างตื้นและล้อมรอบด้วยป่าชายเลน มีปลาชุกชุม รวมทั้งเป็นแหล่งที่พบปะการังน้ำตื้น โดยเฉพาะกัลปังหาสีแดงซึ่งพบเป็นแหล่งสุดท้าย การขุดลอกร่องน้ำจึงอาจเป็นการทำลายระบบนิเวศ ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรทางทะเล นอกจากนี้ในพื้นที่ดังกล่าวมีท่าเรือและร่องน้ำเดิมที่เรือสัญจรเข้าออกได้และเพียงพอต่อจำนวนเรือของชาวประมงพื้นบ้าน ผู้ถูกร้องไม่ได้ศึกษาผลกระทบอย่างรอบด้าน และโครงการอาจเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือของเอกชน จึงขอให้ตรวจสอบ

กสม. ได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากทุกฝ่าย หลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้การรับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน รวมทั้งสามารถเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน ในกรณีที่รัฐจะดำเนินการใดหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการอาจมีผลกระทบต่อประชาชน ชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม รัฐต้องจัดให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย

ประชาชน และชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) ที่ได้รับรองสิทธิในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดและการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดีและยั่งยืน

จากการตรวจสอบ พบว่า อ่าวกึ่ง (ท่าเล) อยู่ในเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในบริเวณพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2560 ซึ่งมีข้อกำหนดว่า พื้นที่ทะเลรอบเกาะภูเก็ตและรอบเกาะบริวารต่าง ๆ ห้ามดำเนินกิจกรรมการขุดลอกร่องน้ำ เว้นแต่เป็นการบำรุงรักษาทางน้ำหรือการดำเนินการเพื่อความปลอดภัยในการเดินเรือ และห้ามกระทำด้วยประการใดที่อาจเป็นอันตรายหรือมีผลกระทบต่อปะการัง ซากปะการัง หินปะการัง กัลปังหา หรือหญ้าทะเล และห้ามเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติของป่าชายเลน เว้นแต่ได้รับอนุญาต และต้องได้รับความเห็นจากคณะกรรมการกำกับดูแลและติดตามผลการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมจังหวัดภูเก็ต ก่อนดำเนินการ

กสม. เห็นว่า การดำเนินโครงการขุดลอกร่องน้ำสาธารณะประโยชน์อ่าวกึ่ง สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาภูเก็ต ผู้ถูกร้อง ไม่ได้เสนอโครงการเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการกำกับดูแลและติดตามผลการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมจังหวัดภูเก็ต แต่ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการขุดลอกร่องน้ำสาธารณะประโยชน์อ่าวกึ่ง ขึ้นมาเป็นการเฉพาะ โดยมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการขุดลอกร่องน้ำ แม้จะมีองค์ประกอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบางส่วนร่วมเป็นกรรมการและได้สอบถามความเห็นแล้ว แต่การดำเนินการในลักษณะดังกล่าวไม่เป็นไปตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมฯ และไม่ครอบคลุมการพิจารณาในมิติของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งเป็นประเด็นหลักที่มีความสำคัญตามลักษณะความพิเศษของพื้นที่ที่ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม จึงไม่สอดคล้องกับหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 57 และมาตรา 58 ในการศึกษาและประเมินผลกระทบอย่างเหมาะสม รวมทั้งการพิจารณาอย่างรอบด้าน รัดกุม เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ มาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ส่วนประเด็นความเหมาะสมในการดำเนินโครงการ พบว่า พื้นที่โครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือสำราญของเอกชนบางส่วนทับซ้อนกับพื้นที่ป่าชายเลน และยังมีข้อพิพาทเรื่องลำรางและทางสาธารณะกับชาวบ้าน สอดคล้องกับข้อสังเกตของศาลจังหวัดภูเก็ต ตามคดีหมายเลขแดงที่ อ 833/2565 ว่า การนำชี้แผนที่พิพาทไม่ตรงกับจำนวนเนื้อที่ในเอกสารสิทธิที่ดินของเจ้าของโครงการท่าเทียบเรือสำราญ อีกทั้งเป็นพื้นที่ที่พบการลักลอบตัดต้นไม้ชายเลน ซึ่งอยู่ในแนวที่จะขุดลอกร่องน้ำ แม้ปัจจุบันผู้ถูกร้องจะยังไม่ได้รับเรื่องเพื่อขอให้ออกใบอนุญาตขุดลอกร่องน้ำจากหน่วยงานใด และกรมเจ้าท่ายังไม่ได้จัดทำคำขอขบประมาณการขุดลอกร่องน้ำอ่าวกึ่ง แต่จากข้อเท็จจริงข้างต้น หากมีการขุดลอกร่องน้ำสาธารณะอ่าวกึ่ง ย่อมสุ่มเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้ง ทั้งความไม่ชัดเจนของพื้นที่ และผลกระทบในอนาคตต่อพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการใช้ประโยชน์ของชุมชน อันอาจนำมาซึ่งการละเมิดสิทธิมนุษยชน

สำหรับประเด็นว่าพื้นที่ดำเนินโครงการขุดลอกร่องน้ำสาธารณะประโยชน์อ่าวกึ่ง มีสภาพเป็นร่องน้ำที่มีอยู่เดิมเพื่อการเดินเรือหรือไม่ ยังคงมีข้อถกเถียงจากการตีความภาพถ่ายทางอากาศ โดยกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านอ่าวกึ่ง ได้ยื่นฟ้องคณะกรรมการเพื่อศึกษาข้อกฎหมายฯ ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต และผู้อำนวยการสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาภูเก็ต เป็นคดีต่อศาลปกครองภูเก็ต เพื่อขอให้เพิกถอนมติของคณะกรรมการดังกล่าวที่เห็นว่า ร่องน้ำอ่าวกึ่ง (ท่าเล) มีสภาพเป็นร่องน้ำเดิม และเห็นชอบให้ขุดลอกร่องน้ำอ่าวกึ่ง (ท่าเล) ซึ่งคดีดังกล่าวอยู่ระหว่างการอุทธรณ์คำสั่งไม่รับคำฟ้อง จึงสอดคล้องตามมาตรา 39 (1) ประกอบมาตรา 39 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ซึ่งบัญญัติให้ กสม. ตั้งคดีเรื่อง หากเป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลแล้ว จึงเห็นควรยุติเรื่องในประเด็นนี้

ด้วยเหตุผลข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2567 จึงมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) ให้กรมเจ้าท่าพิจารณาทบทวน โครงการขุดลอกร่องน้ำสาธารณะประโยชน์อ่าวกึ่ง เนื่องจากเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่จะมีผลกระทบต่อพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และคุ้มครองที่จะนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชน

2) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ตกำกับหน่วยงานในพื้นที่ กรณีที่จะดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมและพื้นที่ชุ่มน้ำ ให้ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในบริเวณพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2560 และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2543 และวันที่ 3 พฤศจิกายน 2552 เรื่องการขึ้นทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำ และมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ อย่างเคร่งครัดต่อไป

3) ให้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนบริเวณที่จะดำเนินโครงการขุดลอกร่องน้ำสาธารณะประโยชน์อ่าวกึ่ง โดยให้ชุมชนชายฝั่งมีส่วนร่วม นอกจากนี้ให้ร่วมกับสำนักงานที่ดินจังหวัดภูเก็ต สาขากลาง ตรวจสอบแนวเขตป่าชายเลนบริเวณอ่าวกึ่ง เนื่องจากปรากฏข้อเท็จจริงว่าพื้นที่ป่าชายเลนบางส่วนและทางสาธารณะอาจทับซ้อนกับที่ดินของเอกชน

4) ให้คณะกรรมการนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ กำหนดกลไกการตรวจสอบและกลั่นกรองการดำเนินโครงการในพื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งที่มีลักษณะอาจส่งผลกระทบต่อคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยอาจให้คณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัด ทำหน้าที่ในการกลั่นกรองโครงการเบื้องต้นเพื่อให้ความเห็นหรือคำแนะนำต่อผู้ที่เกี่ยวข้องก่อนตัดสินใจดำเนินโครงการ

2. กสม. เผยผลตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัวของรัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ปัญหาสภาพความเป็นอยู่ของผู้ถูกควบคุมตัวให้สอดคล้องตามหลักสิทธิมนุษยชน

นายบุญเกิด สมนึก ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้ดำเนินโครงการตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัวซึ่งเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อส่งเสริมให้การปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุมตัวเป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม โดยตั้งแต่เดือนกันยายน 2565 - มิถุนายน 2566 คณะผู้ตรวจเยี่ยมของ กสม. ได้ลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัวจำนวน 16 แห่ง ประกอบด้วยเรือนจำ ห้องกักสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สถานที่คุ้มครองกลุ่มคนเปราะบาง และศูนย์ซักถาม/ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และได้รับทราบข้อเท็จจริง สภาพปัญหา อันสมควรมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ 8 ประเด็น ดังนี้

1) ปัญหาความแออัดของสถานที่ควบคุมตัว และสภาพสถานที่ควบคุมตัวไม่เหมาะสม เรือนนอนของสถานที่ควบคุมตัวมีขนาดพื้นที่น้อยกว่ามาตรฐานสากลขององค์การสหประชาชาติ ส่งผลต่อสภาพความเป็นอยู่และระบบการบริหารจัดการสถานที่ควบคุมตัว เช่น ความเครียดของผู้ถูกควบคุมตัวและเจ้าหน้าที่ การเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่ไม่เพียงพอ และการขาดสุขอนามัยในสถานที่ควบคุมตัว ซึ่ง กสม. พิจารณาแล้วเห็นว่า สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สถานที่ควบคุมตัวโดยเฉพาะเรือนจำมีสภาพแออัดมาจากการใช้โทษทางอาญามากเกินความจำเป็น ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่มีโทษทางอาญามากกว่า 400 ฉบับ จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะให้รัฐสภาพิจารณาใช้นโยบายลดทอนความเป็นอาชญากรรม (Decriminalization) สำหรับความผิดบางประเภท เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดเกี่ยวกับเซ็ก ไม่ตรากฎหมายใหม่ที่มีโทษทางอาญาโดยไม่จำเป็นและไม่ได้สัดส่วน พิจารณาความผิดโทษที่มีโทษปรับสถานเดียวและมีเนื้อหาคความผิดเพียงเล็กน้อยให้อยู่ในบัญชีท้ายกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย เพื่อเปลี่ยนความผิดโทษที่มีโทษปรับสถานเดียวให้เป็นความผิดทางพินัย และให้ถืออัตราค่าปรับความผิดโทษเป็นอัตราค่าปรับทางพินัยแทน รวมทั้งให้ควบคุมตัวผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีในสถานที่อื่นที่ไม่ใช่เรือนจำ ทั้งนี้ ตามมาตรา 89/1 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

นอกจากนี้ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ตร.) เร่งรัดการก่อสร้างสถานที่ควบคุมตัวแห่งใหม่ในพื้นที่อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เพื่อเพิ่มพื้นที่ควบคุมผู้ต้องขังตามมาตรฐานสากล รวมทั้งให้กรมราชทัณฑ์ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) ตร. และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) จัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงสถานที่ควบคุมตัวให้ถูกสุขอนามัย มีระบบระบายอากาศ และแสงสว่างเพียงพอด้วย

2) ปัญหาการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข มีจำนวนบุคลากรทางการแพทย์ไม่เพียงพอต่อการให้บริการผู้ถูกควบคุมตัว ต้องรอพบแพทย์เป็นเวลานานและเรือนจำมีการบังคับตรวจเชื้อเอชไอวีผู้ต้องขังเข้าใหม่ จึงมีข้อเสนอแนะให้คณะรัฐมนตรี (ครม.) พิจารณาเพิ่มจำนวนบุคลากรทางการแพทย์ที่สามารถรักษาพยาบาลผู้ต้องขัง และผู้ต้องกักให้ครอบคลุมทั้งกลางวันและกลางคืน และเพิ่มบุคลากรทางด้านสาธารณสุขที่มีความเชี่ยวชาญในการดูแลผู้ต้องขังและผู้ต้องกักที่มีปัญหาสุขภาพจิต เพื่อให้ผู้ถูกควบคุมตัวทุกคนเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน และให้กรมราชทัณฑ์ยกเลิกการบังคับตรวจเชื้อไวรัสเอชไอวีผู้ต้องขังเข้าใหม่ สนับสนุนให้มีการตรวจเชื้อไวรัสเอชไอวีโดยสมัครใจและไม่เปิดเผยชื่อผู้ต้องขังผู้ถูกตรวจ

3) ปัญหาการกักตัวโดยไม่มีกำหนดระยะเวลาในสถานที่ควบคุมตัว โดยเฉพาะห้องกักของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งมีการกักตัวผู้ต้องกักชาวอุยกูร์ และชาวโรฮิงจา โดยไม่กำหนดระยะเวลาการปล่อยตัวที่ชัดเจน จึงมีข้อเสนอแนะให้ ครม. มีนโยบายเร่งรัดให้ผู้ต้องกักเข้าถึงกลไกคัดกรองระดับชาติ (National Screening Mechanism) เพื่อให้สถานะ “ผู้ได้รับการคุ้มครอง” โดยไม่เลือกปฏิบัติ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักร และไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. 2562 ทั้งนี้ ต้องจัดทำทะเบียนประวัติคนต่างด้าวและอนุญาตให้ออกไปทำงานได้โดยจำกัดพื้นที่ ตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงเร่งขยายความร่วมมือกับประเทศที่สามเพื่อหาทางออกที่ยั่งยืนให้แก่ผู้หนีภัยกลุ่มต่าง ๆ ตามที่ประเทศไทยเคยให้คำมั่นไว้ในการประชุมเวทีผู้ลี้ภัยโลก (Global Refugee Forum: GRF) ครั้งที่ 2 เมื่อเดือนธันวาคม 2566

4) ปัญหาการกักตัวเด็กในห้องพักของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองซึ่งมีสภาพแออัด ส่งผลกระทบต่อพัฒนาทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคมของเด็ก จึงมีข้อเสนอแนะให้ ครม. เร่งทบทวนและปรับปรุงการใช้มาตรการทางเลือกแทนการกักตัวเด็กและครอบครัวในห้องพักตรวจคนเข้าเมือง นอกจากนี้ให้ ตร. จัดอบรม ติดตามผล และกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ให้ดำเนินงานตามหลักปฏิบัติว่าเด็กจะต้องไม่ถูกกักตัวเว้นแต่เป็นมาตรการสุดท้าย และใช้เวลาสั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

5) ปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอ สถานที่ควบคุมตัวส่วนใหญ่ประสบปัญหาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานน้อยกว่าอัตรากำลังจริง เจ้าหน้าที่ขาดความเชี่ยวชาญและความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ จึงมีข้อเสนอแนะให้ ครม. พิจารณาเพิ่มอัตรากำลังให้เพียงพอต่อปริมาณงานของสถานที่ควบคุมตัว โดยพิจารณาถึงความรู้ ความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่ประกอบด้วย และพิจารณาหามาตรการที่สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานที่ควบคุมตัว เช่น การกำหนดเวลาการทำงานที่เหมาะสม การกำหนดอัตราค่าตอบแทนที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และการจัดสวัสดิการ เป็นต้น

6) ปัญหางบประมาณไม่เพียงพอ เช่น ค่าอาหาร งบประมาณในการจัดซื้อเครื่องวงจรปิด การจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าการรักษาการล่าช้า โดยมีข้อเสนอแนะให้กระทรวงยุติธรรมและ ตร. จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ โดยเฉพาะงบประมาณสำหรับค่าอาหารของผู้ถูกควบคุมตัว ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าการรักษาการของเจ้าหน้าที่

7) ปัญหาการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี ปัจจุบันมีผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี อยู่ในเรือนจำ กว่า 55,000 คน หรือร้อยละ 20 ของจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด โดยผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี ไม่ถูกจำแนกให้ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างและเหมาะสมกับสถานะที่ไม่ใช่ผู้ต้องขังเด็ดขาด จึงมีข้อเสนอแนะให้ กรม. เร่งพิจารณาปรับปรุงกฎกระทรวงที่ออกตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/1 เพื่อจำแนกผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีออกจากผู้ต้องขังเด็ดขาดเพื่อให้ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับสถานะ

8) ปัญหาการปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุมตัวในพื้นที่ซึ่งประกาศใช้กฎหมายในสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยในกระบวนการซักถาม ไม่ได้เปิดโอกาสให้ทนายความ ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกควบคุมตัวไว้วางใจเข้าร่วมฟัง และให้คำปรึกษา จึงมีข้อเสนอแนะให้นายกรัฐมนตรีในฐานะผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มอบหมายให้ศูนย์ซักถาม หน่วยข่าวกรองทหารส่วนหน้า และศูนย์ซักถาม หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานในพื้นที่ ดำเนินการให้ผู้ถูกจับกุมได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะเข้าถึงที่ปรึกษากฎหมายหรือทนายความ เพื่อช่วยเหลือในการต่อสู้คดีตั้งแต่แรกเมื่อถูกจับกุม เชิญตัว และควบคุมตัว และให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินการซักถาม โดยใช้ห้องทำงานทั่วไปของเจ้าหน้าที่ หรือห้องประชุมทดแทน เพื่อให้มีลักษณะโปร่งใสตรวจสอบได้และไม่เป็นการสร้างบรรยากาศการคุกคามหรือขู่เข็ญ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคตสูญหาย พ.ศ. 2565 อย่างเคร่งครัด

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

26 เมษายน 2567